

**Rentekammerdirektør, Geheimekonferensraad
Johan Franciscus Gottlieb Schönheyders Levned.**

Ved **Jørgen Swane.**

Manuskriptet til den nedenfor gengivne Levnedsbetegnelse findes i Peter Daniel Bruuns Familiearkiv i Universitetsbiblioteket.

Det er forfattet af Geheimekonferensraad J. F. G. Schönheyders næstældste Søn Frederik August Schönheyder, f. 1801, † 1872 som Etatsraad, fhv. By- og Raadstueskriver i Odense, gift m. Maren Bruun, f. 1797, † 1886, D. af Justitsraad, Fabrikejer Bertel B. og Magdalene Barbara Brøchner, (Danske patr. Sl. I. 45. 54.) og saaledes Søster til Højesteretsassessor Peter Daniel Bruun, der var gift m. Schönheyders Datter Reinholdine Vilhelmine Christine Schönheyder. Om Geheimekomferensraad J. F. G. Schönheyder henvises til Biogr. Leksikon. Den her meddelte Levnedsbetegnelse giver et smukt Billede af den gamle Rentekammerdirektør, — set

med en Sønns kærlige Oje, — skrevet for at bevare Mindet om ham, der gennem 52 Aar trofast tjente Staten under den Devise, han valgte, da han blev Storkorsridder: »Enhver sin sande Lykkes Skaber».

Om Familien Schönheyder henvises til Danske patriciske Slægter I. S. 287 ff.

**Johan Franciscus Gottlieb Schönheyder, Geheimekonferensraad,
Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, hans Liv og Levnet,
fortalt af hans Søn til hans Børnebørn o. s. v.**

Johan Franciscus Gottlieb Schönheyder blev født om Morgenen Kl. 4½ d. 11. Januar 1773 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader Dr. theolog. Johan Christian Schönheyder var Stiftsprovst. Gottlieb var den ældste af 7 Sødskende, — 5 Brødre og 2 Søstre — som I ville kunne se af Stamtavlen.

Han var en munter opvakt Dreng, men ellers er mig intet videre bekjendt om hans Barndom. Opdragelsen var dengang meget forskjellig fra den nuværende, og der blev i det hele lagt grumme lidt Mærke til Børnene. Om Søndagen blev han friseret og pudret og strammet, jeg skulde meget feile, om der ikke har svævet et satirisk Smil over den lille Mund, naar han saae sig saaledes i Speilet, thi han var aldrig nogen Beundrer af Parykstilen.

Tidlig mistede han sin Moder, *Reinholdine* født v. *Jessen*, som at dømme efter det lidet, jeg har kunnet erfare om hende, har været meget elskværdig. Faderen var en meget bestemt alvorlig Mand, der dog altid og af alle sine Børn blev omtalt med udeelt Agtelse og Kjærlighed. Han skal have været meget orthodox. Jeg tror, denne Omtale er grundet paa Misforstaaelse eller Uvidenhed. I alt Fald behøvede han da ikke at være orthodox for at ville have sine Børn vel underviste i deres Christendom. En af min Faders Ungdomsvenner har fortalt mig, at Gottlieb maatte deltage i Confirmand Undervisningen eller som det hedder gaa til Præsten et halvt Aar efter at han var confirmeret. Er dette sandt, og jeg har ingen Grund til at betvivle det, skjønt min Fader selv ikke vilde kunne mindes det, saa har det visselig ikke været formedelst tungt Nemme. Bemeldte Ven tilføjede med en ypperlig forstilt betænkelig Mine »det skal nok have været maadeligt med hans Christendoms Kundskab«.

Her vil jeg da, fordi jeg siden næppe vil komme tilbage til denne Gjenstand, sige Eder, at min Fader ikke blev smittet af sin Tidsalders moderne Fritænkeri. Han var i Hjertet meget religiøs, han troede paa Christi Læres Guddommelighed paa Grund af denne Læres egen Ypperlighed, som han ofte omtalte for sine Børn, jævnlig tilføiende en Forklaring, der var lige saa smuk som træffende. Men han forkastede flere af de Troessætninger, hvormed ældre og nyere Tiders Theologer have beriget — for ikke at sige forvandsket Christi rene og simple Lære. Han maa vel have været 15 a 16 Aar, da han drog med Familien til Throndhjem, hvor hans Fader var ansat som Biskop, og hvor Gottlieb blev sat i Latinskolens øverste Klasse. Han har jo fortalt mig Adskilligt om de Pudser, som Disciplene efter Datidens Sæder spillede deres Lærere og Andre, nem hvori Gottlieb dog næppe tog nogen udmærket Deel.

I Aaret 1789 blev han dimitteret til Universitetet af den under Navnet Søren Latiner bekjendte Rector *Monrad*¹⁾, som stadfæstede sit Navn. Han havde lært Gottlieb Latin, og givet ham Kjærlighed for dette herlige Sprog, hvori min Fader i sin Tid udtrykkede sig med en vis Lethed baade mundtlig og skriftlig. Han gjorde Reisen fra Throndhjem til Christiania tilhest, hvilket ikke

var videre behageligt, men — Veien er trang til Lyksalighed. Han kom til Hovedstadens Herligheder, blev Student, morede sig, og læste videre til Philosophicum. Paa denne Tid gjorde han Bekjendtskab med Philosophen H o r n e m a n n²⁾), som — mulig meest ved Lærerens elskværdige Personlighed — indgav min Fader en Kjærlighed for den Kantske Philosophi, som han bevarede til sin Død, og som havde en afgjørende Indflydelse paa hans hele aandelige Udvikling. Han blev en Princip-Mand, som under ingen Omstændigheder vilde afvige fra en Regel, om hvis Rigtighed han engang havde overbevist sig.

Her er ikke Stedet til videre at omtale den Kantske Lære, som formedelst sin Livløshed aldrig har villet tiltale mig, — men saameget maa i alt Fald indrømmes, at den giver sine Bekjendere en vis Soliditet i Tænkemaaden, og min Fader var fra denne Side heller aldrig i Tvivl om, hvad han skulde bestemme sig til under Livets forskjellige Tilskikkelser.

Et andet Bekjendtskab, som skulde have en endnu større eller mere umiddelbar Indflydelse paa hans Liv blev sluttet, eller vel snarere fornyet, i hans Farbroders Kammeradvocatens Huus med E n g e l M a r i e S m i t h³⁾). Min egen kjære uforglemmelige Moder, men om denne som Menneske, Hustrue og Moder lige udmærkede Quinde, maa jeg for ikke at afbryde, henvise Eder, kjære Børn, til en lille Skizze, som jeg nedskrev efter hendes Død, nærmest til Brug for Præsten.

Da hun havde sit Hjem i Ringsted, som ligger 8 Miile fra Kjøbenhavn, og Samfærdselen dengang var langt mindre let end nu, saa var det just ikke saa ganske let for min Fader at samles med sin kjære Engel, saa meget som han ønskede. Imidlertid tog han ofte Vinter og Sommer Foden paa Nakken og vandrede med sig Bog under Armen ud til Ringsted Præstegaard, hvor der blev stor Jubel ved hans Ankomst, ikke alene for Engel, men ogsaa for hendes mange Sødskende og for Faderen, den gamle Dr. Smith, som sad i sin Lænestol, modtagende sin kjære Gottlieb med dette joviale Smil, som maa have klædt ham ubeskriveligt godt.

Kjære Børn, der var intet Emne for Samtale, som saaledes kunde oplive mine kjære Forældre, som dette Liv i og omkring Ringsted Præstegaard. Min Bedstefader Dr. Smith var en Mand af ualmindelige Dannelse og dertil en munter og vittig Mand. Disse Egenskaber, i Forening med hans fortræffelige Character og gjæstfrie Huus, maatte hidføre mange Besøg af beslægtede Aander, og naar jeg tilføjer, at der var en halv Snees Børn hjemme, saa kunne I nok tænke Eder, at der har været en god Kommers, og at det gik, som man siger »Slag i Slag« med deres Spøg. Da Dr. Smith nødigt vilde afsee Gottlieb, og denne maatte dele sig mellem Faderen

og Datteren, uden at tale om de mange Andre, der gjerne vilde lægge Beslag paa ham, saa kunne I begribe, at der ikke blev nogen Tid tilovers for Bogen. Han maatte da undertiden hemmelig flygte bort i Skjul og det meste af den romerske Ret blev lært i en gammel Kareth, som aldrig kom ud af Vognskuret.

I Aaret 1792 tog han sin juridiske Examen med bedste Character, og nu stod Verden ham aaben, i det mindste den selskabelige Verden, og det var i Sandhed ikke forunderligt, at han deri var meget spurgt, som Kjøbmændene sige. Enhver af Eder vilde vist ønske at have kjendt ham i denne Tid. Jeg, som har været saa lykkelig at være hans Søn og leve med ham, medens han endnu var ung og kraftig, skal forsøge at give Eder et Billede af ham.

Han havde et behageligt Udvortes, vel var han snarere under end over Middelhøjde, men bredskuldret og velskabt, senere noget trivelig, hvad dog ikke skæmmede ham, havde smaa Fødder og førte sin Person med Lethed og Gratie, som i den Familie, navnlig hos hans Fædrenefrænder, var meget sjælden. Han havde regelmæssige Ansigtstræk, en lige Næse, høj hvælvet Pande, smaa graalige, men meget klare og spillende, man kunde sige vittige Øjne, som undertiden i hans senere Aar antog et ganske eget Udtryk af dyb Vecmod og godmodig Skjæmt. Det var hans dybe alvorlige Følelse og hans Hang til Spøg og Vittighed, som paa engang traadte frem og afspejlede sig i dette for mig uforglemmelige Øje. Hans Sjæl var rigt begavet. Vel var han ikke af dem, der forbause af nye Ideer, noget Skabende var ikke fremtrædende i hans Aand, men han var, hvad man træffende kalde, et lyst Hoved, der var en mærkværdig Klarhed i hans Tænkning. Han opfattede det Givne hurtigt, saae hvad der var Kjærne og hvad der var Skal, og fremsatte sin Mening kort og tydelig. Dette er det Sande af Sagen, pleiede han da at sige, og det slog vist sjælden feil, at han ramte jo Sømmet paa Hovedet.

Hans Underholdning var meget livlig, altid aandrig, enten den var belærende eller spøgeful. Jeg har ikke kjendt nogen Anden, hvis Vittighed jeg fandt saa smuk som hans. Her til Exempel et Par smaa Anecdoter, som ellers tilhører en senere Tid.

Engang spadserede jeg med ham paa den saakaldte Assistents Kirkegaard ved Kjøbenhavn, hvor der fandtes mange smagløse Monumenter. Paa et saadant var afbildet en Figur, der skulde forestille Tiden i Bronze. Men Bronzen var altfor grøn, og Timeglasset som han havde paa Hovedet, saa stort, at det saa ud som en Chacot. »Skal det være Tiden? udbød jeg, det seer jo mere ud som en Livjæger«. »Ja min kjære August«, svarede Fader, »men Tiden er jo ogsaa en Liv-Jæger«. Da han var Stiftamtmand i Viborg blev der i Byen ansat en Pastor U r s i n⁴⁾, som ledsagedes derover af sin

Broder Astronomen⁵⁾. Da de havde gjort Visit hos Stiftamtmanden fulgte han dem til Biskoppen og indførte dem med disse Ord, »Jeg har den Ære at forestille Deres Højærværdighed tvende Brødre, hvoraf den ene — her fremdrog han Præsten — fører os til Himmelen, og den anden fører Himmelen til os«. Schönheyder var meget musicalsk. Hans Lærer var den i sin Tid fordeelagtig bekjendte Violinspiller L e m⁶⁾, og uagtet han aldrig bragte det til nogen stor Fingerfærdighed, saa behandlede han dog sin Violin med megen Smag og et ualmindeligt Foredrag.

Det er Eder sagt, at Schönheyder havde Adgang til det bedste Selskab, og han behøvede ikke at gaa langt for at finde det. Begge hans Farbrødre vare vel ansete og meget begavede Mænd. Hos eller ved Kammeradvocaten gjorde han Bekjendtskab med Brødrene C o l b j ø r n s e n, m e d M ü n t e r, R a h b e k, T e t e n s, B a g g e s e n og senere med O e h l e n s c h l æ g e r. Hans Moders Søster var givt med Stiftamtmand H e l l f r i e d⁷⁾, som tidligere havde været Diplomat og som saadan havde opholdt sig meget i Udlandet. Han synes at have været en fuldkommen Typus for en gammel Adelsmand af l'ancien régime og taledes kun fransk i sin Familiekreds. Han havde 3 Døttre, som ingenlunde vare stedmoderlig udstyrede af Naturen og nok kunde holde Fætteren i Aande. Stof til Disputer manglede ikke, mindst i den franske Revolutions Tider, da Alt, hvad der ikke hørte til Aristokratiet, sværmede for den unge Helt fra Corsica, hvorimod Hellfrieds Døttre naturligvis maatte afskye Alt, hvad der smagte af Revolution mod de gamle Skikke og Forrettigheder.

Den en af disse Cousins var givt med en Søofficer, en Capitain B a r d e n f l e t h⁸⁾, en ualmindelig opvakt Mand, som baade formedelst sin egen Personlighed og fordi han hørte til en gammel anset Familie, havde Forbindelser med Hoffet. (Han var senere Gouverneur for Prinds F e r d i n a n d⁹⁾). En anden af bemeldte Cousins var givt med Professor juris S c h l e g e l¹⁰⁾, ogsaa en Mand af gammel (tydsk) Adel og bekjendt Familie. Da han tillige var en Mand af Kundskaber og det ikke blot i Faget, men tillige i de nyere Sprog, saa at han taledes fransk flydende, saa var hans Omgang altid søgt af de fremmede Diplomater og deres Nærmeste.

Jeg har fortalt Eder dette, kjære Børn, fordi I deraf kunne skjønne, at det i saadanne Omgivelser maatte falde Schönheyder let at tilegne sig den fine Tone og det belevne Væsen, som paa en behagelig Maade udmærker Verdensmanden, og ikke sjælden meget savnes hos Mænd, der i andre Maader udmærke sig ved stor aandlig Dygtighed.

Men Hofmand blev Schönheyder aldrig, og kunde aldrig blive det, selv om han havde villet. Da han var i høi Grad aaben og

ærlig, saa var Forstillelse og Krogveie ham umulige. Han var derfor i en vis Maade stolt. Han kunde ikke være ydmyg imod et Menneske, mindst mod den opblæste Middelmaadighed, og hvor han saae aandelig Usselhed, gjorde han sig neppe synderlig Umage for at skjule sin Foragt. Men ærgærrig var han ikke, og det af den simple Grund, at han ikke var forfængelig. Tværtimod, kanskee det mest fremherskende Træk i hans hele herlige, jeg kunde sige ridderlige Character var en virkelig sjælden Uegennyttighed, en Selvfornægtelse, som iøvrigt efterhaanden udartede paa en Maade, som hans Venner kun kunde beklage, idet han tilsidesatte alt Hensyn til legemligt Velbefindende, ogsaa hvor ikke høiere Hensyn fordrede det.

Men der er paatide, at jeg vender tilbage til Historien. En af Biskop Schønheyders Søstre var givet med Justitssecretairen i Høisteret, Etatsraad K ø n e m a n n¹¹⁾, ogsaa en gammel Adelsmand med Paryk, eller idetmindste med Bukler og Pudder og store Sølv Knæspænder samt en stor Guld-Tabatiere og et langt spansk Rør med Guldknapp, iøvrigt en godlidende Mand, som havde fattet Godhed for sin Neveu. Ved ham blev Schønheyder Læse-Secretair i Høieste Ret, hvilket banede ham Adgang til at blive Protocol-Secretair i Aaret 1798. Dette var det eneste Embede, som han nogensinde har søgt. Senere var det altid Embederne, som søgte ham, og saaledes burde det vel være.

Den 12. Maj 1799 havde han Bryllup med sin kjære Engel og d. 11. April fødtes hans første Søn¹²⁾. Da Gagen var lille og utilstrækkelig til Familiens Fornødenheder, saa maatte det Øvrige tilveiebringes ved Manuduction. Men Schønheyder var og en af sin Tids meest søgte Manuducteurer, og han har paa denne Maade veiledet mange baade høiere og lavere Embedsmænd.

Det var en bevæget Tid, hvori Schønheyders Ungdom faldt: Krigen rasede ude og Ilden hiemme. Der var Kjøbenhavns »fyrgterlige Indebrand«¹³⁾ og saa Christiansborg Slots Brand, hvorved han mistede en kostbar Uniform, thi Høisteret holdtes dengang paa Slottet. Dog snart skulde Krigen ogsaa naa vort kjære Danmark, først ved Nelsons Angreb paa vor Sædefensionslinie og senere ved Kjøbenhavns Bombardement. Da mine Forældre boede lige nedenfor Vor Frue Kirke, som ved sit prægtige høie Taarn tjente til Maal for de engelske Bomber, saa brændte Huset af lige til Grunden allerede den første Nat. Min Fader vilde ikke udmatte Soldaterne ved at lade dem flytte hans Indboe ud til Christianshavn, da han bestandig haabede, at der skulde blive et Forsvar for Byen og derfor mistede han næsten alt. Han blev i Leiligheden med hans Søster lige til det Sidste og svaalede Vinduerne, men til ingen Nytte. Først da der kom en Bombe og tændte Trappen, forlode de alt,

og tyede ud til et Fattighuus paa Christianshavn, hvor Moder med hendes 3 smaae Børn vare. Min Faders Bøger, noget Huusgeraad og en Kanariefugl, som vi ikke vilde overgive til Ilden, var alt, hvad der kunde reddes. Den hele Historie staaer endnu meget tydelig for mig, — jeg var dengang næsten 6 Aar —, men den hører ikke herhen.

I Aaret 1800 var Schönheyder bleven Assessor i Søretten, nu efter Udbruddet af Krigen med England (og Sverrig) blev han tillige Justitiarius i Priseretten, og havde da meget at bestille, saa Manuduktionen maatte ophøre, uagtet Gagen endnu var ringe og blev endnu ringere ved Pengenes yderligere Fald. Foruden sine dømmende Forretninger, for hvilke han har gjort Almeenheden Regnskab i en lille Bog som han udgav under Titelen »Archiv for Prisesager«, havde han endnu andet Arbeide, og jeg skulde meget feile, om han ikke havde en meget betydelig Deel i Udarbejdelsen af Kaper Reglementet af 28. Marts 1810. Da de fleste opbragte Skibe vare engelske, saa var det ham til Hinder, at han ikke kunde tale Engelsk, hvorfor han ved alle Forhør over Englænderne maatte have Notarius publicus tilstede som Tolk. Herpaa blev raadet Bod, da hans yngste Svoger¹⁴), som havde været Embedsmand i Vestindien og derved var geraadet i engelsk Fangenskab, kom til Kjøbenhavn, saavidt jeg mindes i Aaret 1810. Da han saalænge Krigen varede, ikke kunde komme tilbage til sit Embede paa Sct. Thomas, saa tilbød han sin Tjeneste, og blev Schönheyder i visse Maader adjungeret.

Det er Eder bekjendt, kjære Børn, af Historien, hvorledes Krigen i 5 Aar udtømte Landets Kræfter saaledes, at en Statsbankerot var uundgaelig. Regjeringen havde efterhaanden udstedt saamange Papiirspenge, at den ikke var i Stand til at opfylde de derved paatagne Forpligtelser. Der skete da en Revolution i Pengevæsenet, som bragte mange til Bettelstaven, men som i Forbindelse med senere forstandige Bestemmelser, bragte vort Pengevæsen paa en saa solid Fod, at end ikke Krigene i Aarene 1848, 49 og 50 formaaede i mindste Maade at røkke det.

Schönheyder blev samtidig med at han fik Denomination som Assessor i Høieste Ret, udnævnt til Directeur for den under 5. Januar 1813 oprettede Rigsbank, og saaledes pludselig kastet ind paa en for ham hidtil ganske fremmed Bane. Men han satte sig med sin klare Forstand, med Iver og Studium saaledes ind i disse Forhold, at de klogeste Pengemænd paa Kjøbenhavns og Hamborgs Børser fik stor Respect for ham. Jeg hørte en Dag en af dem sige til ham: »Nun mein lieber Schönheyder, heute haben Sie den Juden den Bart gedreht«. Min Moder var meget ængstelig herover, hun sagde oftere, »Kjære Gottlieb! tag dig dog i Agt for

Jæderne, de behandle dig som en ung Spiller, lade dig, 3: Banken, vinde i Begyndelsen, for siden at plukke dig desmere«. Men han smilede naturligvis kun derover. Medens han gjorde betydelige Omsætninger for Banken, og undertiden for Private, han gjorde saaledes en Omsætning for en i Gjæld geraadet Godseier, hvorved denne fik en reen Gevinst af 60000 Rdlr. og kom ud af sin Forlegenhed, gjorde han ingen, eller saa godt som ingen for sig selv. Undertiden gjorde han en saadan, ganske i det Smaa, for at overbevise sine Colleger om Rigtigheden af en eller anden Calcul, som de ikke havde villet erkjende.

Der er vel neppe nogen Gjenstand, hvormed Folk mere beskæftiger sig i Tanke, Tale og Skrifter end Penge, og dog er der neppe nogen Gjenstand, hvorom Forestillingerne ere mere urigtige eller uklare. Da Schönheyders Anskuelser vare saa simple og fattelige og derfor, som mig synes saa indlysende rigtige, at man virkelig maa undre sig over, at de ikke bleve mere anerkjendte, saa vil jeg her ganske kortelig meddele Eder dem.

Penge, sagde han, er et Omsætningsmiddel og intet Andet. Det er derfor unødvendigt, at de i og for sig, — i deres Substants — skulle have nogen Værdi. Den som betvivler Rigtigheden heraf kan man henvise til den Kjendsgjerning, at de meest storartede Omsætninger af Værdier fra en Haand til en anden skee ved smaae Papiirsstrimler, som kaldes Vexler. Det bedste Materiel til Penge er Papiir, fordi det er det bequemteste og der behøves intet Videre for at holde disse Sedler i Cours end, 1' at der ikke udgives flere end Omsætningen fordrer og altsaa 2' at de ikke vilkaarlig kunne eftergjøres. Det er nu unægtelig ganske rigtigt, at naar man tænker sig, at et Samfund, en vis Stats Borgere f. Ex. vare enige om at erkjende et vist Papiir som Omsætningsmiddel, saa er der, Sagen betragtet abstract, Intet i Veien for at derved kunde have et velordnet Pengevæsen, alene ved lagttagelser af nysnævnte 2 Betingelser. Men i det virkelige Liv, navnlig saaledes som dette har udviklet sig i Europa, forholder Sagen sig noget anderledes. Man er nu engang fra gammel Tid vant til at betragte Sølv og Guld som det almeengjældende Omsætningsmiddel, og allerede Hensyn til Trafik med de andre Lande, maa saaledes gøre det nødvendigt for Bankerne at kunne vexle deres Sedler med ædle Metaller. Men Schönheyder meente, at man dertil burde bruge Barrer. Man sparede da de betydelige Myntomkostninger og Barrer er desuden brugelige i alle Lande, medens dette ikke gjælder om Mynterne.

Men uden at tale om, at dette vilde have Opinionen meget imod sig, ikke alene hos den ukyndige Mængde, men ogsaa hos de Lærde, — Afskaffelsen af Mynt vilde jo være et skrækkeligt Slag for Numismatikkens Dyrkere —, saa er der endnu en anden Om-

stændighed, som medfører, at der endnu vil løbe meget Vand i Stranden, førend man bliver saa fornuftig at afskaffe myntede Penge, og det er den, at Kongerne og andre regjerende Herrer anbringe deres Brystbilleder og Vaaben paa Mynterne. Men ligesom Schønheyder paa den ene Side ansaae Papiirpenge for det bedste Omsætningsmiddel, saaledes holdt han ivrig paa, at deres Mængde maatte indskrænkes til det Nødvendige. Under denne Forudsætning og ved et iøvrigt velordnet Pengevæsen, er det næsten en Umulighed, at Sædlerne i nogen Mængde ville retournere paa Udstederen: Banken.

Mange Aar efter, at det blev bestemt, at Eenrigsbankdaler-Sædlerne skulde inddrages, kaldte Schønheyder dette en bagvendt Fremgangsmaade, idet han bemærkede, at de smaa Sedler netop ere de som circulere med mest Sikkerhed, eftersom Ingen tænker paa eller bryder sig om, hvorvidt en Seddel, som han udgiver næste Dag, maaske næste Time, er funderet eller ikke. Denne øiensynlig rigtige Bemærkning vidner som saa mange andre om hans klare Blik. Han var desværre deri forud for sin Tid.

Schønheyder arbeidede altsaa som Directeur i Banken ufortrøden paa af skaffe Sædlerne deres bestemte Værdi, eller som det hedder, forbedre deres Cours, ved den anførte Midler, nemlig ved at formindske deres Masse. Dette var nu ligefrem hans Pligt efter Bankens Fundats, men — hvorledes det dermed forholdt sig eller ikke — saa fik han derved mange Modstandere blandt taabelige Folk, som raabte paa, at der manglede Penge istedenfor at Sandheden var, at der manglede Capitaler eller Værdier, en ganske naturlig Følge af den al Handel ødelæggende Krig.

Ved en Audients hos Frederik den Sjette fortalte min Fader ham, at Høisteret havde dømt nogle, som havde gjort falske Sedler, til Slaveriet, idet han bemærkede, at dersom de Mænd, der foresnakkede Hans Majestæt, at Sedlernes Cours ikke forbedredes derved, at deres Antal formindskedes, havde Ret, saa havde hine Stakler egentlig intet gjort ved at forøge Sedlernes Antal med nogle af deres eget Arbeide.

Da Rigsbanken i August 1818 gik over til at blive Nationalbank, aftraadte alle Directeurerne. Men den ene af de nye skulde udnævnes af Kongen, og det var et forunderligt Misgreb, at Regjeringen forbigik min Fader, den eneste i Bankbestyrelsen, som havde viist, at han havde Forstand paa Tingene. At dette virkelig var et Misgreb, blev nok temmelig almindelig omtalt, og et af Kjøbenhavns vittige Hoveder sagde i den Anledning: »Nu er Banken da et Liggende Fæ«.

Iøvrigt vare Forretningerne nu bragte dertil, at de gik af sig selv, saa at enhver ikke aldeles uduelig Direction kunde passe den.

Men endnu mange Aar derefter ytrede Conrad Heinrich Donner¹⁵), i et Brev til Schönheyder leilighedsviis omtalende deres tidligere Forretninger under venskabelige Forhold: »Das Ziel ward erricht, das Cours ist pari, und wenn die jetzige Bankdirection auf Rosen ruht, so dürfen Eur. Hoch. und Wohlgeb. sich das Zeugniß geben, Sie haben sie gepflanzt«.

Det er forhen sagt, at Schönheyder havde faaet Denomination som Assessor i Høiesteret, hvori han nu jevnlig tog Plads efter Tilsigelse af Justitiarius, og der kunde saaledes ikke passende fordres nogen Prøve af ham, da han i Januar 1820 blev fast eller ordinaire Assessor. Imidlertid er dette det eneste, mig bekjendte Exempel paa, at Nogen er bleven ordinaire Assessor i Høiesteret uden Prøve. I denne Stilling forblev han dog kun halvandet Aar. Ved sin Indtræden i Bankbestyrelsen var Schönheyder kommen i nærmere Forhold til Geheimeraad Møsting (hvis Hustru var Søster til den norske Oberst v. Krogh¹⁶), som var gift med min Faders yngste Søster). Møsting havde lært at skatte Schönheyder, og benyttede sig deraf, som I skulle faae at see.

I Foraaret 1820 foreslog han Schönheyder at gaae som Stiftamtmand til Viborg, og Schönheyder troede ikke at burde undslaae sig herfor. Naar jeg siger Eder, at den daværende Stiftamtmand, som havde været der i 5 Aar, var en gammel Gardeofficer¹⁷), og at dennes Forgænger var en Mand, om hvem der neppe var synderlig mere godt at sige, end at han havde et vittigt Hoved og en skarp Tunge¹⁸), saa kunne I let skjønne, at der var Noget at rydde op derovre.

Men Schönheyder var ogsaa Manden dertil, ihvorvel jeg troer, at nogen Strengthed — hvortil Schönheyder altid følte Ulyst — vilde have været vel anbragt, thi der var flere mildtalt maadelige Embedsmænd. Jeg skal her gjøre den Bemærkning, at Schönheyders skarpe Blik dog ikke havde gjort ham til Menneskekjender. Det var, saavidt jeg kunde skjønne, et Træk af hans — al Smaalighed afskyende — Character, at han ikke gjerne beskjæftigede sig med personalia, vi have seet, at han mindst beskjæftigede sig med sin egen Person, vist var det, at hans hele Liv kunde afgive Exempler paa, at han heri tog feil i sin Dom og fattede Godhed for Een eller Anden, som ikke fortjente det. At han, efterat han havde gjort denne Erfaring, ikke trak sig tilbage, var vel kun at tilskrive hans bløde Hjerte.

Men for at komme tilbage til Viborg, saa er denne By meget stedmoderlig behandlet baade af Naturen og Skjæbnen eller Historien, der gradviis lod den synke fra fordums Storhed til sin nuværende eller daværende Ubetydelighed. Det kunde godt ligne Schönheyder, at han netop derfor fattede en Godhed for Viborg,

som han ikke vilde have skjænket en større rigere By. Men der er rigtignok noget mere ved Viborg end dens Ringhed, som kunde vække Interesse for den. Ikke at tale om dens historiske Mærkværdighed og synlige Minder derom, saa har den et forholdsvis stort Antal tildels mere betydelige Embedsmænd og som Følge heraf, hersker en mere dannet Tone i Viborg end i de øvrige Stiftsstæder, thi baade Aalborg, Aarhus og Ribe domineres aldeles af Handelsstanden, som i det mindste dengang ingenlunde stod paa et høit Trin af Dannelse. Schönheyder fattede som sagt Godhed for Viborg, bevarede den til sin Død og arbeidede som Stiftamtmand uafsladelig paa at ramme Byens Bedste.

Viborg havde til Aaret 1818 været Garnisons Sted for det 2det jydsk Infanteri Regiment, og det var saameget mere mærkeligt, at man berøvede Byen Garnison, da det var at forudsee, at Tugthusfangernes allerede dengang betydelige Antal vilde stige med Folkemængden. Det var altsaa en af Schönheyders første Opgaver, at skaffe Viborg en Borgervæbning, som nogenlunde kunde erstatte Garnisonen. Dette var især formedelst Borgernes Armod ingenlunde let, men Schönheyder skaffede dem fra Arsenalet i Randers Geværer og Munition og udsatte hvert Aar Skydepræmier, som han anskaffede for egne Midler. Virkningen af denne Omsorg viste sig ogsaa snart. Der udbrød Ild i Tugthuset og ihvorvel den var ubetydelig, og snart slukkedes saa maatte dog Fangerne flyttes. Inden meget kort Tid vare Borgersoldaterne paa Pletten med skarpladte Geværer og Transporten foregik i bedste Orden, uden at nogen Fange, saavidt jeg mindes, undveg. Hans Omsorg var henvendt saa at sige paa Alt, paa Fattig og Skolevæsenet, Haandværkerne, Handelen, Byens Forskjønnelse o. s. v.

Men mange af Schönheyders Arbejder skulde først bære Frugt efter hans Afgang fra Embedet, f. Ex. Borttagelsen af den stygge Ruin af Graabrødre Kirke, og Pladsens Planering og Beplantning. Han søgte ogsaa Cancelliet om at faae Nørresogns Kirkes stærke, tykke Mure omdannet og opbygget til en Sindssygeanstalt for Nørre Jylland, men desværre forgjæves. Andre bære slet ikke Frugt, fordi Naturen eller i enkelte Tilfælde maaske ogsaa Vrangvillighed hos Vedkommende lagde uovervindelige Hindringer iveien.

Til de første hørte hans Bestræbelser for at skaffe Viborg lettere Communication fra Søesiden. Viborgs nærmeste Havn er Hjarbek ved Liimfjorden, men foruden at den er 1 Miil fraliggende, saa er den kun tilgængelig for smaa Skibe. Alle nogenlunde dybtgaaende Fartøier maae omlade medens de passere Løgstøers Grunde og det er naturligvis en stor Ulempe. Denne Gjenstand, Opmudringen eller mulig Omgaelse af Løgstøers Grunde gav Schönheyder meget Arbejde, men tilsidst blev det dog som det var. En

Følge af de nysnævnte Naturforhold var, at Viborg fik næsten alt sit Gods over Randers. Herved havde man nu en betydelig Hjælp i Pramfarten paa Skjern Aa. Men uden at tale om, at det nærmeste Landings Sted dog var $1\frac{1}{2}$ Miil fra Viborg, saa var Aaens Oprensning forbunden med mangfoldige Vanskeligheder. I sine Bestræbelser for at overvinde disse var Schönheyder heldigere, medens han dog ikke naaede, og af Mangel paa Midler vel heller ikke kunde naae, hvad der i denne Retning var hans Ønskers Maal, nemlig at see Prammene losse i Viborg Sø. For Landfærdselens Lettelse sørgede han ivrigt, og jeg troer, at det lykkedes ham saa temmeligt at see Amtet forsynet med gode Veie, skønt han ogsaa her havde mange Vanskeligheder at overvinde, og ikke altid blev støttet af kyndige Folk.

Naar iøvrigt Frugterne af Schönheyders rastløse Arbeide for Viborg By og Amt vare mindre løinefaldende, saa maa jeg bemærke, at disse Arbeider for en stor Del, maatte gaae ud paa at rette Skjævheder, som vare ældre end hans Embedstid. Men det vilde ikke interessere Eder, kjære Børn, om jeg vilde gaae videre ind paa denne Gjenstand, som dog ikke kunde affærdiges i Korthed.

Derimod vil jeg sige Eder, at Stiftamtmand Schönheyder var meget respecteret af de kongelige Collegier. Da jeg var Volontair i Cancelliet i Aaret 1824, havde jeg den Glæde at erfare, at dette Collegium hørte hans Mening i alle vigtigere almindelige Sager, en Udmærkelse, han kun delte med 2 a 3 andre af Landets 18 Amtmænd. At han var særdeles yndet saavel af Folk i Viborg som af Fremmede, der kom i Besøg, behøver jeg ikke at fortælle. De fandt i hans tarvelige Huus en Omgang som virkelig var vederquægende. Men ogsaa af Bønderne var han meget yndet. Nu ja, det troer jeg nok, han elskede disse jydske Bønder. De have deres Feil, det er sandt, men der er noget ærligt og forstandigt, en vis Soliditet i Characteren hos den jydske Bonde, som udmærker ham fordeelagtig navnlig for den sjællandske, den eneste, som Schönheyder hidtil havde kjendt noget til. Han gjorde Alt, hvad der stod i hans Magt for Amtets Bønder. Engang veed jeg, at han reiste 16 Miile for at bilægge en Tvist mellem nogle Bønder og deres Præst, hvis Berberishegn sagdes at frembringe Rust paa Rugen.

Hans venlige Tiltale til Menigmand glædede jo Mange og et lille Træk af hans Omsorg for dem, maa faae sin Plads her. Da han engang gik op af Brænderie Bakken i Viborg kom en gammel svag Kone gaaende med 2 Rugbrød, som hun havde meget ondt ved at bære. I en Fart sprang Schönheyder til og bar Brødene op ad Bakken for hende. Alt med venlig Spøg.

Da Schönheyder forlod Amtet, kom flere Deputationer af Bøn-

der til ham paa Veien for at sige ham Farvel. I Viborg Avis for 4. April 1831 sattes ham følgende smukke Minde:

Viborg d. 3. April. »Hr. Stiftamtmand Schønheyder er idag afreist herfra til Kjøbenhavn for at tiltræde sin nye Post som Directeur for det kongelige Rentekammer m. m. Fleersidig Indsigt og Erfaring, gennemtrængende Skarpsind, udholdende Virksomhed og Gavnelyst, Lemfældighed i Embedsmyndigheds Udførelse, deeltagende Velvillie og ufortrøden Beredvillighed mod alle grandede og billige Andragender, er Egenskaber, som han i de omtrent 11 Aar, i hvilke han beklædte sit høie Embede her, udviklede i mere end almindelig Grad og som forhvervede ham en udmærket Høiagtelse, Hengivenhed og Taknemmelighed. Saadant yttrede sig ogsaa ved hans Afreise i særdeles Deeltagelse og Opmærksomhed fra alle Stænders Side«.

Og i det Blad, som indeholdt den første Efterretning om hans Udnævnelse, findes følgende Stropher:

Vel vidste Fredrik! du at finde
En Mand af høit, af ægte Værd.
Held dig — Dit Danmark, Du vil vindel
— En bedre stod ei Tronen nær! —
Men vi som ømt ham elske lærte,
Hidtil for os ham virke saae,
Dybt føle dog med Savnets Smerte
Som ham har Jorden, ak kun faa.
For Danmarks Held, gid Himlen skjænke
Ham blide Dage uden Tal
Den Herlige, mens vi kun tænke,
Velsignende vi mindes skal.

I Aaret (Sommeren) 1824 kom Kong Frederik 6 til Viborg og hans Modtagelse saavel som Anvendelsen af Tiden for hans korte Ophold, — hvorved Schønheyder søgte at skaffe ham den fuldstændigste Kundskab om Amtet i alle Retninger —, var saadan, at den neppe noget andet Sted var bedre eller hjerteligere. Kongen udtalte sig og med Paaskjønnelse derom. — Samme Aar var Schønheyder bleven Ridder af Dannebrogen, to Aar senere blev han tillige Dannebrogsmænd og 1828 Commandeur af Dannebrogen.

I Begyndelsen af Aaret 1831 vilde M ø s t i n g fratræde Rentekammeret, fordi han var gammel og havde flere andre Embeder. Han foreslog da Schønheyder at overtage det, og atter her lod denne sig bestemme deraf, at han ventede i den høiere Stilling at kunne udrette noget godt og forebygge adskilligt galt. — Kunde han ladet sig bestemme af personlige Hensyn, saa var han udentvivl bleven i Viborg. Thi vel var det saa, at Hovedstaden var Samlingsstedet for Landets bedste Mænd, og Schønheyder havde mange Venner blandt disse som Ø r s t e d, C o l l i n, H v i d t, A a g e-

se n og flere, han havde tilbragt en lang Række af sine bedste Aar her, og det var ikke ganske uden Føie, naar Ste m a n n yttrede, at den Kjøbenhavnske Luft syntes at være ham meget tjenlig. Men paa den anden Side maa erindres, at det var næsten 11 Aar siden, han havde forladt Hovedstaden, og var gaaet over i en Stilling, hvori han var paaskjønnet af alle Vedkommende og derfor følte sig tilfreds med sin Virksomhed. — Hertil kom, at hans Datter var givt med en af Assessorerne i Overretten Licent. jur. Peter Daniel Bruun, og at hans yngste Søn Frederik August¹⁹⁾ siden November 1825 ligeledes var Assessor i bemeldte Ret.

Men alt sligt kunde, som jeg nylig bemærkede, ingen Indflydelse faae paa hans Beslutning, og han reiste i April 1831 til Kjøbenhavn, hvor han overtog Styrelsen af Rentekammeret. Faa Maaneder efter havde han den Hjertesorg, at Gud hjemkaldte hans ældste Søn, min elskede Broder Candidatus juris Christan Carl Schønheyder¹³⁾ hvis sjælden ædle Character, vittige Lune og store musikalske Talent havde gjort ham elsket af alle, der kjendte ham.

Jeg vil her i Forbigaaende gjøre den Bemærkning, at Foreningen af min Fader og min Moder (maaskee end mere Foreningen af hendes ældre Søster med Kammeradvocaten²⁰⁾, hvormegen indre Sympathie, der end kan have været mellem dem, dog ikke var langt fra at være en Sammenblanding af to forskellige Menneske Racer. Min Morfader Dr. Smith var af engelsk Blod²¹⁾ og min Mor moder var en født Leigh (en gammel skotsk Familie, hvis Vaaben, tvende mod hinanden vendte Hoveder og nedenunder 3 sammenbundne Pile, I vistnok ville ofte træffe paa, da det, saa vidt jeg veed, er optaget af flere af Familien, baade Smithers og Schønheydere).

Hendes talrige Afkom bestod af lutter høie, sværlemmede, for det meste blonde, tildeels meget smukke Folk (ogsaa min Moder bar Spor af at have været meget smuk) med milde bløde Ansigtstræk, noget langsomme i deres Bevægelser, baade de legemlige og de aandelige, men godmodige og ikke uden en vis naturlig Vittighed. Schønheyderne derimod, som stamme fra Sachsen, vare smaa lavbenede, for det meste mørkladne Folk, med skarpe Ansigtstræk og en meget levende Aand. Vel var nu dette Præg, som vi have seet, noget modificeret for min Fader (og for hans Søkende), men har var dog overveiende en Schønheyder. Derimod artede hans ældste Søn ganske efter Moderen, samme rolige Temperament, samme blide Character og smukke bløde venlige Ansigtstræk og især samme høie Væxt, han blev omtrent 72 Tommer høj, og denne stærke Væxt paadrog ham rimeligvis den Svaghed, som skulde forkorte hans Liv, thi han blev kun 31 Aar gl.

Men det er paa Tiden at komme tilbage til Rentekammeret, som under Schønheyders Styrelse udmærkede sig ved en Humanitet og Besindighed, som de andre Collegier i mange Tilfælde kunde havt besynderligt godt af at tage til Mynster. Ogsaa udkom i hans Tid flere under Kammeret hørende Lovarbeider ang. Sandflugten, Jagten, Skove, Veivæsenet, Vands Afledning og Benyttelse o. s. v., men jeg vil kun særlig anføre den vigtige Forordning 24. Juni 1840 ang. den nye Matriculs Indførelse, hvoraf fulgte en heel Omregulering af Skatterne af Jordeiendomme, samt de vigtige Anordninger 8. Juli s. A. ang. Kasse og Regnskabsvæsenet.

I Aaret 1836 blev Schønheyder udnævnt til Storkors af Dannebrogen og skulde nu have sig et Vaaben, i hvilken Anledning han havde tilskrevet mig om at sende ham en Tegning med Devise. Jeg gjorde da et Udkast forestillende Sct. Georg, som bekæmper Dragen, med Overskrift: *tu ne cede malis, sed contra audentior ito*. Men den blev casseret. Min Fader svarede: »Jeg finder vel din Tegning smuk, men kan ikke bruge den. Det er ikke min Maade at bekjempe det Onde saaledes, men ved at fremme det Gode«. Han valgte da selv en Lyngblomst og det Valgsprog »Enhver sin sande Lykkes Skaber«. Jeg anbragte denne Lyngblomst paa et Sølv-Hjerteskjold, inden i et større med rød Grund og det brede hvide Kors, dette for os Alle dyrebare Mærke. Det er mig fortalt, at Kong Frederik d. 6te engang i et bevæget Øieblik har kaldet Schønheyder Danmarks første Patriot, vist er det, at Fædrelandskjærligheden hos ham var saa varm som hos Faa.

Over Skjoldet er en Hjælm med Ørnevinger, grønne med sorte Slagfjer, dette var saaledes forlangt, fordi Farverne skulde svare til Vaabenet, der i Familien fra ældre Tid var grønt og sort eller mørkegraat, hvad forlængst er bortfaldet. Saaledes ville I da, kjære Børn, kunne finde dette beskedne, men smukke Familienmærke, naar nogen af Eder engang besøger den smukke Frederiksborg Slotskirke, hvori alle de saakaldte blaa og hvide Ridderses Vaabenskjolde ere ophængte. I ville da maaskee mindes de Ord, hvormed Schønheyder ledsagede Indsendelsen af fornævnte Tegning til Ordenscapitulet: »Det hvide Kors i Rødt er Dannebrogssfanen, som stedse med Troskab bør følges. Lyngblomsten, som jeg længe især har udkaaret mig, minder om det Meget, der for Landets stigende Velstand ved dets Borgeres Bestræbelser kan udrettes. — Valgsproget er efter min Overbevisning for alle den sikreste Ledsager gennem Livet«.

Det er Eder bekjendt, at den gode gamle Kong Frederik d. 6 døde den 3. December 1839. Han havde altid været velsindet mod Schønheyder, om han end ikke fuldelig skattede hans Værd.

Derefter kom Christian d. 8 paa Thronen. Han havde nu kjendt Schönheyder i mange Aar, men mærkelig nok aldrig forstaaet ham. Jeg troer, sandt at sige, at en saa ædel Character som Schönheyders, en saa fuldkommen Modsætning til Egoisten laa udenfor Christian d. 8.s Forestillingskreds. Iøvrigt var han heller ikke Menneskekjender. Mange Feil og Fordomme hindrede her hans iøvrigt klare Blik fra at trænge igjennem. Hans latterlige Forkjærlighed for »Mænd af Byrd« havde allerede ved Schönheyders Udnævnelse til Directeur for Rentekammeret foranlediget Prinsen til misbilligende Yttringer.

Men Sandheden skylder jeg at tilføie, at Christian d. 8 selv var en ganske udmærket Forretningsmand, og at han derfor ogsaa i denne Retning gjorde store Fordringer til sine høiere Embedsmænd. Men en hurtig Arbejder var Schönheyder egenlig aldrig, og mindst paa denne Tid, da foruden hans Lyst til Grundighed endnu hans fremrykkede Alder var ham til Hinder. Da Arbeidet virkelig begyndte at overstige hans Kræfter, lod han sig af sine Nærmeste overtale til at bede Kongen om Hjælp af en Extra Committeret, hvortil han foreslog en begavet ung Mand i et af de andre Collegier. Men istedenfor denne gav Kongen ham en uvidende ung Adelsmand²²⁾, som skulde skydes frem, og som aldeles ikke var ham til nogen Nytte endsige Lettelse. Det var just ikke smukt gjort af Kongen. Schönheyder vilde naturligvis ikke gjøre flere Forsøg, men tænkte: saa maa jeg see, at klare de Ting selv. Han vilde trodse Aarenes Magt og arbeidede over sine Kræfter, ikke sjelden hele Natten før Referatsdagen. Herved og da han forsmaaede baade Lægens Raad, og sine Nærmestes Bønner om en forandret Levemaade tog hans Svaghed hurtig til. Han blev efterhaanden nerveus og irriteret, han leed af et Slags iracunda morbosa, som var hans indre Væsen fremmed, thi vel kunde han ogsaa i yngre Dage engang imellem blive heftig, men ligesom han havde et kjærligt Hjerte, saaledes var han igrunden from. Ja jeg paastaar det, han var virkelig from. Ofte har jeg været Vidne til, at han med mageløs Taalmodighed hørte paa Menigmands lange Snak og tildeels taabelige Indvendinger. Det var ikke Modstanden i og for sig som kunde gjøre ham utaalmodig. Og nu hjemme i sin Familiekreds var neppe Nogen mere eftergivende end han. Naar Talen ikke var om vigtigere Ting, og i saa Fald tænkte naturligvis ingen af os paa at gjøre Indvendinger mod den forstandige Husfaders Bud, saa kunde vi forresten faa det med ham omtrent, som vi vilde, og han spøjte selv over, at min Moder i en bebreidende Tone sagde til ham: »Men kjære Gottlieb, du forbyder da heller aldrig de Drengene noget«.

Naar han altsaa i den omhandlede Periode var, hvad man kalder urimelig, saa var dette kun Yttringer eller Virkninger af en

legemlig Sygdom, som mulig tidligere kunde have været forebygget, men nu varede til Kræfterne vare udtømte.

I Aaret 1845 maatte han endelig søge sin Afsked. Han fik en egenhændig Taksigelses Skrivelse fra Kongen for hans lange og udmærked gode Tjeneste og blev samtidig dermed udnævnt til Geheime Conferentsraad. Hans Afsked med Personalet i Rentekammeret skal have været meget bevæget. Der var i det mindste Nogle, som forstode at skatte hans Værd, og Alle maatte de paaskjønne den Humanitet, han havde viist som deres Chef.

Han var endnu kun Medlem af en Commission, som skulde afgive Betænkning angaaende Salget af de Guineiske Besiddelser, men dette var et meget utaknemmeligt Arbejde, eftersom Salget allerede var besluttet paa høiere Steder af Mænd, som intet Begreb havde om bemeldte Colonier.

I Aaret 1847 d. 12. Mai — hans Bryllupsdag — døde hans kjære E n g e l. Han fulgte hende vel selv til Jorden, men jeg troer, at han allerede dengang var for svag til, at han tilfulde eller længe skulde have følt sit store Savn. Han blev nu mere og mere affældig, saa at han næsten tabte Hukommelsen for den nærmest foregaaende Tid, medens han godt kunde mindes 50 Aar tilbage.

Der er, kjære Børn! unægtelig noget trykkende, noget for den menneskelige Aands Værdighed ydmygende i, at se saadan en herlig, ædel og kraftig Aand knuget af Støvets Lænker. Men — skulde dette ikke netop paamine os om, at vor Tilværelse ikke er bunden til dette Liv, men skal fortsættes d e r, hvor saadanne Lænker ikke kunne naae os.

1850 den 11te April, min Broders Fødselsdag, hensov han blidelig i sit 78 Aar.

Længe ventede jeg forgjæves, at hans Liv og Virken skulde blive beskrevet af en Kyndigere, navnlig af En, som forstod at fremstille Schönheyders store Fortjenester af Bankbestyrelsen, rimeligviis den Deel af hans Embedsvirksomhed, som har gjort de største Fordringer til hans store Aandsevner. — Da min Forventning skuffedes, saa maa I nu kjære Børn! tage tiltakke med den lille Skizze, som dog — jeg haaber det — vil være tilstrækkelig til at I efter Gjennemlæsningen ville sige med mig:

Velsignet være hans Minde!

Noter.

¹⁾ Søren Monrad, 1744—84, Rektor i Trondhjem 1789—98. ²⁾ Christian Hornemann, 1759—93, (Biogr. Leks.). ³⁾ Engelke Marie Smith, 1770—1847. D. af Sognepræst til Ringsted og Benløse, Stiftsprovst, Dr. theol. Morten S. og Mette Kirstine Petersen. Om en Del af dette Ægtepars Børn

se: Fr. Johnstrup: *Stamt. o. Fam. Petri*. Kbh. 1883 S. 23 f. ⁴⁾ Martin Reinhard Krüger Ursin, 1795—1855, 1833 Sognepræst til Viborg Sortebrødre K., 1843 til Domkirken. Forf. af »*Stiftsstadten Viborg*«. (Erslew.). ⁵⁾ Georg Frederik Krüger Ursin, 1797—1849, De. phil., Inspektør ved Kunstakademiet og Slotsforvalter ved Charlottenborg. Astronomisk Forf., (Erslew.). ⁶⁾ Peder Mandrup Lem, 1758—1828, Violinvirtuos. (Biogr. Leks.). ⁷⁾ Johan Carl Frederik Hellfried, 1729—1810, Konferensraad, Medlem af Generalpostdirektionen, g. m. Frederikke Vilhelmine v. Jessen. (Biogr. Leks.). ⁸⁾ Johan Friderich Bardenfleth, 1772—1833, Kammerherre, karakt. Kontreadmiral, 1822—27 Guvernør i Vestindien, Ordensceremonimester, Ordensskatmester, 1810 Hofchef hos Prins Ferdinand, 1813 Opdrager for Prins Frederik (Fr. VII), g. m. Augusta Vilhelmine Hellfried. (Th. A. Topsøe-Jensen: *Det danske Søofficerskorps* S. 17 f.). ⁹⁾ Prins Frederik. ¹⁰⁾ Johan Friderich Wilhelm Schlegel, 1765—1836, Konferensraad, Prof. jur., g. m. Marie Elisabeth Hellfried. (Erslew, Biogr. Leks.). ¹¹⁾ Herman Henrik Kønnemann, 1747—1822, Etatsraad, fhv. Justitssekretær i Højesteret. (Richter: *Juridisk Stat*, 1888). ¹²⁾ Christian Carl Schønheyder, † 5, Juli 1831 s. cand. jur. ¹³⁾ Ildebranden 1795. Det var iøvrigt ikke denne, men den store Brand 1728, der, efter C. F. Reisers Skrift: »*Historiske Beskrivelse over den mærkværdige og meget fyrgterlige Ildebrand 1728 etc.*«, fik den i Biografien nævnte Betegnelse. ¹⁴⁾ Michael Leigh Smith, 1777—1843, Justitsraad, Ejer af Bækkeskov. ¹⁵⁾ Conrad Hinrich Donner, 1774—1854, Konferensraad, Bankier i Altona. (Museum, 1891, II. 161—70). ¹⁶⁾ Georg Frederik Krogh, 1777—1826, Oberst, Kammerjunker, Fabrikejer, g. m. Henriette Schønheyder, 1781—1809. ¹⁷⁾ S. s. Forgænger i Embedet var Emanuel Blom, 1747—1826. Han havde været Officer, omend ikke i Garden. Ved sin Entledigelse 1820, efter at have virket i Statens Tjeneste i mere end 60 Aar, erholdt han, som Anerkendelse af sin Energi og Dygtighed, en forholdsvis betydelig Pension. ¹⁸⁾ Niels Sehested til Rydhave, Kammerherre, Stiftamtmand i Viborg 1789—1813. (Bloch: *Stiftamtmand og Amtmand i Kongeriget Danmark og Island*. 1660—1848, S. 101). ¹⁹⁾ Forf. af Biografien, Frederik August Schønheyder, var 1825—32 surnumerair Assessor i Viborg Landsoverret. ²⁰⁾ Engelke Marie Smiths ældre Søster Johanne Margrethe 1758—1822 g. m. Rentekammerdirektørens Farbroder Johan Martin Schønheyder 1752—1831, Højesterets- og Kammeradvocat, extraordn. Højesteretsassessor, Conferensraad. ²¹⁾ If. *Stamt. o. Fam. Kielland* var Provst Morten Smith Søn af Storkøbmand, Overraadmand i Stavanger Lauritz Andersen Smith, 1680—1758, hvis Fader var indvandret fra Skotland. og Johanne Margaretha Leigh, 1691—1766. ²²⁾ Wulf Henning Ernst Wilhelm Rumohr, 1814—62, blev 11. Aug. 1845 surnumerair Kommitteret i Rentekammeret, men allerede 7. Septbr. Aaret efter Raad i den slesvig-holstenske Regering paa Gottorp. (Biogr. Leks., Den civile Centraladministrations Embedsetat 1660—1848 S. 191).